

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
98002692

Datum
20 mei 1998

Onderwerp **IS**
Voormalig Joegoslavië (**20/98**)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer
Commodore

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag
Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Doorkiesnummer
(070) 31 87433

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.98002692

d.d. 20 mei 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, Dhr. L.A. Geelhoed

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

NL-NMR SHAPE, [REDACTED]

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

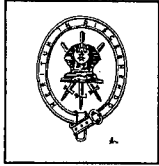
HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

19/98

(Afgesloten 191200 mei 1998)

Conclusie/voorzicht

De HDZ in de MKF heeft een partijcongres gehouden en nieuwe leiders gekozen. De nieuwe voorzitter is Ante Jelavic (op dit moment nog minister van Defensie van de MKF) en als vice-voorzitters is een mengeling van hardliners en gematigden gekozen. Niet verwacht mag worden dat de HDZ een substantiële koerswijziging zal doorvoeren.

De vierde sessie van het Nationaal Assemblée in de RS is geëindigd in een nederlaag voor de oppositie (SDS-SRS). Minister-president Dodik heeft zijn positie kunnen handhaven. Met name de SDS werd beschuldigd van staatsondermijnende activiteiten. De huidige samenwerking tussen SPRS-SNSD-SNS zal naar alle waarschijnlijkheid worden voortgezet, waardoor Milosevic een stevige invloed behoudt in de politiek van de RS.

De federale minister-president van de FRJ, Radoje Kontic, heeft op 18 mei een motie van wantrouwen niet overleefd. Zijn regering viel door een eensgezind optreden van de Montenegrijse socialisten (SNPCG) en de Servische socialisten (SPS). Momir Bulatovic is als nieuwe minister-president genomineerd. Zijn Montenegrijse tegenstanders, onder leiding van Milo Djukanovic, verzetten zich tegen deze gang van zaken en waarschuwen voor een uiteenvallen van de FRJ.

Milosevic en Rugova hebben met betrekking tot het Kosovo-conflict voor het eerst met elkaar gesproken. Hun optreden heeft geleid tot ernstige kritiek van beide zijden. De Servische Radicale Partij (SRS) van Vojislav Seselj waarschuwt met een val de Servische regering, terwijl Rugova's tegenstanders Demaci en Qosja spreken van een "capitulatie voor de Serviërs."

Bosnië-Herzegovina

Izetbegovic eist onvoorwaardelijke erkenning

Op 13 mei heeft de voorzitter van het Bosnische presidium, Izetbegovic, verklaard dat hij niet bereid is om in te gaan op erkenning van zijn land door Joegoslavië. Hij reageerde daarmee op een voorstel dat de Joegoslavische president Milosevic via de premier van de Bosnisch-Servische republiek (RS), Dodik, aan de Bosnische leiding had gedaan. Volgens Izetbegovic was in het oorspronkelijke aanbod sprake van onvoorwaardelijke erkenning door Joegoslavië, maar houdt de Joegoslavische leiding inmiddels toch vast aan de oude voorwaarde, dat Bosnië-Herzegovina de aanklacht wegens genocide bij het Internationale Gerechtshof intrekt.

Het aanbod van Milosevic was vooral een propagandistisch gebaar. Onvoorwaardelijke erkenning is al een impliciete eis van "Dayton", dus iemand die zo'n aanbod bijna drie jaar na dato doet, moet bijna onvermijdelijk andere bedoelingen hebben. Kennelijk is er Milosevic veel aan gelegen dat Bosnië zijn klacht tegen het buurland intrekt, vermoedelijk vooral omdat dit een additionele reden voor de internationale gemeenschap is om Joegoslavië in de internationale beklagdenbank te houden. Interessant is ook dat Milosevic Dodik gebruikt als zijn boodschapper, hetgeen het aanzien van de Bosnische premier ten goede komt.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Jelavic nieuwe voorzitter HDZ-BiH

De minister van Defensie van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), Ante Jelavic, is op 14 mei benoemd tot nieuwe voorzitter van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij, de HDZ. De zetel was vacant nadat vorige maand de voormalige voorzitter Bozo Rajic aan de dijk was gezet. Volgens de Moslim-media was Jelavic niet de kandidaat die de Kroatische regering het liefst benoemd had gezien (dat zou minister van Gezondheid Ljubic zijn geweest), maar deze zou zich hebben teruggetrokken. Ante Jelavic heeft gezworen trouw te blijven aan Kroatië en aan *president Tudjman als "president van alle Kroaten"*. Jelavic benadrukte "het belang van Bosnië-Herzegovina, maar ook de noodzaak van eenheid onder de (Bosnische en Kroatische) Kroaten. Hij herdacht uitgebreid de onlangs overleden Kroatische minister van Defensie Susak en onderstreepte het belang van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) voor het "overleven van het Kroatische volk" en keerde zich tegen "de reductie van militaire eenheden die de balans van Dayton verstoort". Als vice-voorzitters van de Bosnische HDZ werden vertegenwoordigers van diverse vleugels in de partij gekozen: Maric, Skopljak, Zubak, Covic, Prlic.

Eerdere speculaties dat de relatief gematigde HDZ-leider in Mostar, Covic, de nieuwe HDZ-leider zou worden, zijn dus onjuist gebleken. De positie van Rajic was onhoudbaar geworden vanwege zijn slechte betrekkingen met de Bosnische Moslims, maar in toenemende mate ook met de HDZ-leiding in Zagreb. Van Jelavic, hoewel hij uit hoofde van zijn positie in de MKF-regering een zeker contact met Moslims heeft, kan eigenlijk geen substantiële verandering van de HDZ-lijn in Bosnië-Herzegovina worden verwacht. Kennelijk ziet Jelavic twee prioriteiten voor zijn beleid. Allereerst moet de eenheid van de Bosnische Kroaten behouden, dan wel hersteld worden. Daarom belijdt hij zijn trouw aan Tudjman (die overigens in zijn HDZ eveneens met een richtingenstrijd kampt) en benoemt hij vertegenwoordigers van diverse stromingen (en in de meeste gevallen oudgedienden) tot zijn plaatsvervangers. De eed van trouw aan Tudjman heeft daarbij overigens een ironisch trekje omdat er aanwijzingen zijn dat Tudjman de tegenkandidaat van Jelavic, Ljubic, steunde. Veel belangrijker is echter het fenomeen dat een Bosnische bevolkingsgroep openlijk zijn trouw belijdt aan een buitenlands staatshoofd en aandringt op een eigen gevechtskracht van een leger dat, nota bene, zijn sporen heeft verdiend in de strijd tegen de huidige partner in de Federatie. Eens te meer blijkt dat de banden met een (in de praktijk) Groot-Kroatische staat voor de Bosnische Kroaten veel zwaarder wegen dan die met de Bosnische Moslims en andere bevolkingsgroepen. De overlevingskansen van die "Federatie" nemen zienderogen af en zullen onder het partijleiderschap van Jelavic naar verwachting niet toenemen. Van gewicht is ook de overweging dat het, indien de Bosnische Serviërs soortgelijk gedrag zouden vertonen, internationale sancties zou regenen.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Vierde zitting Nationale Assemblée

Naar aanleiding van de zitting van het Bosnisch-Servische parlement op 16 en 17 mei jl. lijkt de spanning tussen de Bosnisch-Servische regering-Dodik en de voormalige regeringspartij SDS aanzienlijk opgelopen. Niet alleen zijn op de betreffende zitting wederzijdse scheldpartijen uitgewisseld, maar ook heeft de minister van Defensie Milovanovic het Servische lid van het Bosnische presidium Krajisnik ervan beschuldigd paramilitaire organisaties op te zetten, samengesteld uit voormalige leden van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS). Volgens Kroatische persberichten zijn recente inspecties van SFOR in Pale, het centrum van de macht van de SDS, het rechtstreekse gevolg van belastende informatie die door Dodik aan de internationale gemeenschap is doorgespeeld.

Het politieke klimaat in de Bosnisch-Servische republiek (RS) is de afgelopen weken aanzienlijk verslechterd. Nadat de SDS het initiatief had genomen om een buitengewone parlementsitting te verzoeken in de hoop een motie van wantrouwen tegen Dodik te laten aannemen, is er enige tijd sprake geweest van een parlementaire impasse waarin beide kampen elkaar van ondemocratisch gedrag beschuldigden. Juist op het moment dat een parlementsitting zou worden geconvoceerd doken er berichten op dat de positie van minister van Binnenlandse Zaken Stankovic onder vuur zou komen, omdat zijn controle over de politie allesbehalve grondig zou zijn. Dat was voor Stankovic aanleiding om een aantal prominente officieren te ontslaan, kennelijk omdat zij in coördinatie met "Pale" een alternatief ministerie wilden opzetten. Uit de scheldpartijen van de afgelopen dagen is eens te meer gebleken dat Dodik c.s. "Pale" willen afschilderen als

[REDACTED]

een centrum van corruptie en oorlogshitserij, terwijl "Pale" de regering afschildert als de willoze lakei van het Westen, die de RS ten gronde wil richten. Omdat "Dodik" in het parlement een licht overwicht heeft, maar "Pale" grosso modo over een grotere aanhang onder de bevolking en in ieder geval onder de lokale en regionale politieke leiding lijkt te beschikken, is in de praktijk sprake van een machtsevenwicht, waarin beide partijen proberen elkaar verdacht te maken. Dit machtsevenwicht lijkt echter tot gevolg te hebben dat de bestuurlijke impasse voortduurt, dat het vertrouwen in de politiek niet toeneemt, dat de politieke stabiliteit van de RS wordt ondergraven, en dat de internationale gemeenschap de kastanjes uit het vuur mag proberen te halen, met als risico dat men gevoelig de vingers brandt.

Het is overigens uiterst opmerkelijk dat de twee ministers die het dichtst bij "Pale" staan, Stankovic en Milovanovic (die bovendien de controle hebben over de twee uit veiligheidspolitiek oogpunt meest belangrijke ministeries) de afgelopen dagen het meeste kritiek hebben gehad op "Pale". Dat kan een indicatie zijn dat zij, evenals vele andere (voormalige) VRS-officieren, hun politieke opstelling volledig laten bepalen door pragmatische overwegingen. Het kan ook een poging zijn om hun internationale hachje te redden. Overigens zou een dergelijk pragmatisme er ook toe kunnen leiden dat zij weer eenvoudig de andere zijde kunnen kiezen, als hen dat beter uit zou komen.

SPRS in coalitie met Plavsic?

Volgens een eerste, nog onbevestigd bericht zouden de partij van de Bosnisch-Servische president Plavsic (SNS), die van premier Dodik (SNSD) én de dochterpartij van de Joegoslavische regeringspartij van president Milosevic (in Bosnië SPRS genoemd) de huidige samenwerking willen voortzetten. Ze zouden voornemens zijn een lijstverbinding aan te gaan voor de komende verkiezingen. Plavsic en Dodik zouden de gezamenlijke kandidaten zijn om hun functies te continueren; SPRS-voorzitter Radisic zou de gezamenlijke kandidaat zijn voor de Servische zetel in het Bosnische presidium.

Hoewel alle drie de genoemde partijen de regering-Dodik steunen, heeft de SPRS, in opdracht van Milosevic, herhaaldelijk gedreigd haar steun aan de regering stop te zetten als dat kan bijdragen aan de vorming van een "regering van nationale eenheid" in de RS. Als een lijstverbinding als de bovengenoemde tot stand zou komen, zou de prijs voor het vallen van de regering-Dodik worden verhoogd tot het uiteenvallen van het samenwerkingsverband. Daarom zou bevestiging van het bericht neerkomen op een sterke indicatie dat Milosevic en Radisic hebben aanvaard dat Dodik in ieder geval tot september a.s. in het zadel zal blijven. Vreemd blijft in dat geval dat de Socialisten en Radicalen, die in Servië samen de regering vormen, in de RS juist in tegengestelde kampen zouden huizen. Anderzijds kan Milosevic (die vermoedelijk de drijvende kracht achter de opstelling van de SPRS is, al blijft Radisic dat in alle toonaarden ontkennen) daardoor zijn "constructieve" opstelling illustreren. Zelfs geeft het hem in ieder geval een theoretische mogelijkheid om zijn eigen volging in het Bosnische presidium gekozen te krijgen, waardoor zijn invloed op de Bosnische politiek zou worden vergroot, zeker als ook na de verkiezingen de regering voor een meerderheid afhankelijk zou zijn van de SPRS.

Joegoslavië

Val federale regering van Radoje Kotic

De partij van de voormalige Montenegrijnse president Bulatovic (SNPCG) heeft op 13 mei in het federale Joegoslavische parlement een motie van wantrouwen ingediend tegen federaal premier Kotic. Volgens de betreffende partij is Kotic niet in staat de economische, sociale en politieke problemen van het land het hoofd te bieden. Inmiddels heeft de partij van Bulatovic's rivaal Djukanovic, de DPS, zich tegen de betreffende motie uitgesproken. Dit laatste is opmerkelijk aangezien juist deze partij enkele weken geleden aanstuurde op de val van Kotic. De woordvoerder van de Servische SPS, Dacic, verklaarde op 14 dat zijn partij de motie van wantrouwen tegen federaal premier Kotic steunt. Een beter bewijs dat Bulatovic in zijn strijd tegen zijn rivaal en opvolger Djukanovic de steun heeft van de federale autoriteiten en met name SPS-leider en federaal president Milosevic, is niet denkbaar.

De Montenegrijnse regering reageerde door op 16 mei een wetsontwerp te laten aannemen door de Montenegrijnse Assemblee dat de Assemblee de bevoegdheid geeft om Montenegrijnse afgevaardigden in het federale (Joegoslavische) parlement te ontslaan, als deze de belangen van Montenegro niet behartigen in overeenstemming met Montenegrijnse wetten. Op 18 mei werden de mandaten van de zes Bulatovic

[REDACTED]

aanhangers ingetrokken. De SNP CG van Bulatovic is inmiddels in beklag gegaan bij het Federale Constitutioneel Hof.

Op 18 mei viel de federale regering van Radoje Kontic. Doordat zowel de SRS, SPS als SNP uit Montenegro voor de motie stemden werd zijn val onafwendbaar. De Montenegrijnse regering verklaarde daarop de gang van zaken niet te accepteren en stelde dat de Montenegrijnse afgevaardigden "illegaal" waren, aangezien hun mandaat eerder was ingetrokken. De Montenegrijnse president Djukanovic verklaarde in een reactie dat de vervanging van federaal premier Kontic, de gezamenlijke Joegoslavische staat zal ondermijnen. Deze stap komt namelijk in de visie van Djukanovic neer op het negeren van de wil van Montenegro als [aan Servië] gelijkwaardige federale eenheid. Volgens Djukanovic heeft niemand het recht namens Montenegro afgevaardigden in de federale structuren te kiezen. Hij sprak er zijn teleurstelling over uit dat "de leider van de Federale staat de eenheid van die staat ondergraaft". Djukanovic stelde dat een aantal Montenegrijnse afgevaardigden illegaal in het federale parlement zit, omdat de Montenegrijnse autoriteiten hen hun zetel hadden ontnomen.

Op 19 december werd Momir Bulatovic inmiddels genomineerd als nieuwe federale minister-president. Aangezien hij gesteund wordt door de belangrijke Servische partijen en een aantal Montenegrijnse vertegenwoordigers van zijn partij op dit federale niveau lijkt zijn installatie slechts een kwestie van tijd. Duidelijk is dat Kontic geofferd is om de positie van Bulatovic te versterken, met het oog op de komende Montenegrijnse verkiezingen van 31 mei. Djukanovic realiseert zich deze verkiezingstruc en protesteert derhalve fel. Hij lijkt echter aan de verliezende hand te zijn en alleen een grote verkiezingsoverwinning kan zijn positie versterken. Gezien de interne verdeeldheid is de kans op een dergelijke grote overwinning echter klein. Naar alle waarschijnlijkheid zal de partij van Bulatovic (SNPCG) de grootste partij worden, maar kan de partij van Djukanovic (DPS) met behulp van de huidige oppositie en relatieve meerderheid behouden in de Montenegrijnse Assemblée.

Perisic zou vervangen worden

Volgens Montenegrijnse persberichten van 14 mei jl. zou de Chef Staf van de Joegoslavische strijdkrachten, Perisic, op de nominatie staan om vervangen te worden. Het initiatief daarvoor zou afkomstig zijn van president Milosevic. Zijn beoogde opvolger zou zijn plaatsvervanger Ojdanic zijn.

Als er prijzen zouden worden uitgereikt voor aantallen geruchten van op handen zijnde vervanging, zou Perisic deze prijs met vlag en wimpel behalen. Toch is het moeilijk om in de Joegoslavische militaire of politieke top een functionaris te vinden die zijn huidige functie reeds zo lang bekleedt als juist Perisic. Zeker omdat de betreffende berichten uit Montenegrijnse koker komen, kan pas worden gezegd dat de geruchten op waarheid berusten als zijn opvolger ingezworen wordt. Toch is dat in dit geval niet geheel onmogelijk. Gezien de transformatie die momenteel op vele gebieden in het bestuur van de Joegoslavische Federatie wordt doorgevoerd, en gezien het feit dat in Kosovo en Montenegro wordt geprobeerd de bijl aan de wortels van die Federatie te leggen, is de vervanging van de VJ-leiding allerminst uitgesloten.

Servië

Nikolic dreigt met val kabinet

De Servische vice-premier Nikolic, de tweede vice-premier van de extreem-nationalistische Radicale Partij, heeft op 13 mei verklaard dat zijn partij (SRS) de Servische regeringscoalitie zal verlaten als "iemand besluit te zwichten voor de eisen van de VS". Hij onderstreepte eens te meer dat zijn partij vierkant tegen iedere vorm van inmenging in de kwestie-Kosovo en zei dat hij de voorkeur gaf aan de val van het kabinet en nieuwe verkiezingen boven een knieval voor de internationale gemeenschap.

Gezien het nationalisme van de SRS zou een andere houding dan die van Nikolic verbazing wekken. Dat moet Milosevic ook geweten hebben toen hij met de SRS in zee ging. Ook het referendum van april jl. over de (on)wenselijkheid van internationale bemiddeling in de kwestie-Kosovo ademt die geest en heeft de (eventuele) speelruimte van de Socialisten verder beperkt. Het heeft er alle schijn van dat Milosevic, die evenmin tot concessies aan de Kosovo-Albanezen bereid is, nu de Radicals gebruikt als excuus om niet tot die concessies over te gaan. Wat overigens in vrijwel alle Servische reacties opvalt is niet het gebrek aan bereidheid tot concessies, maar een bijna on-Servische eensgezindheid over de politieke toekomst van Kosovo, namelijk: *binnen* het Servische staatsverband.

Kosovo

Ontmoeting Milosevic en Rugova

Op 15 mei hebben in Belgrado de Joegoslavische president Milosevic en de schaduwpresident van de Kosovo-Albanezen, Rugova, elkaar ontmoet. Naar verluidt zal vervolgens iedere week overleg plaatsvinden tussen delegaties van beide partijen in de hoofdstad van Kosovo, Pristina.

Deze ontmoeting, die tot stand lijkt te zijn gekomen als gevolg van Amerikaanse bemiddeling, vormt een aanzienlijke concessie van Milosevic. Tot op heden had de Servische regering bijna permanent een delegatie in Pristina gehouden die tot taak had met alle etnische minderheden overleg te voeren, als illustratie van het feit dat zij Kosovo als een onderdeel van Servië beschouwt. Rugova had echter onderstreept alleen met federale (Joegoslavische) onderhandelaars te willen spreken, en bovendien op neutraal terrein en onder internationaal toezicht. Beide laatstgenoemde eisen heeft hij kennelijk laten vallen, hetgeen een concessie van zijn kant vormt. Dit alles neemt niet weg dat de kans op een compromis over Kosovo nog steeds minimaal is. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat Milosevic of andere federale dan wel Servische functionarissen bereid zijn tot een diepgaande autonomie voor Kosovo. Rugova is op zijn beurt met handen en voeten gebonden aan de door het (door Servië illegaal beschouwde) parlement van Kosovo uitgeroepen onafhankelijkheid. Indien Rugova in dit, of enig ander, opzicht water bij de wijn doet, zou hij daarmee zijn meer extremistische tegenstrevers in de Kosovo-Albanese top in de kaart spelen.

Demaci en Qosja uiten felle kritiek op Rugova

De leider van de "parlementaire partij van Kosovo (PPK), Demaci, heeft op 15 mei felle kritiek geuit op de schaduwpresident van Kosovo, Rugova. Volgens Demaci heeft Rugova met zijn besluit om met Milosevic te onderhandelen, Kosovo "weerloos gemaakt". Ironisch genoeg ging Demaci verder met te stellen dat het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) elke dag in kracht toeneemt en het respect van de Kosovo-Albanezen in toenemende mate afdwingt. Hij suggereerde dat Rugova het belang van die Albanezen ondergeschikt maakt aan zijn eigen politieke ambities. Ook de leider van de Nieuwe Democratische Liga voor Kosovo (een afsplitsing van Rugova's eigen partij LDK), Qosja, heeft de ontmoeting van Rugova met Milosevic omschreven als een "capitulatie". Hij sprak zijn verbazing uit dat Rugova, die jarenlang zelfs had geweigerd een andere prominente Kosovo-Albanese, schaduwpremier Bukoshi, te ontmoeten, nu wél had ingestemd met onderhandelingen met Milosevic. Qosja stelde nog dat "één persoon niet kan beslissen over de toekomst van Kosovo".

Evenmin als de rivaliteit tussen Demaci en Rugova, is ook het door Demaci gehanteerde argument nieuw. De uitspraken van beide politici onderstrepen dat de speelruimte die Rugova heeft voor onderhandelingen met de Servische en Joegoslavische autoriteiten uitermate beperkt is. Dit onderstreept eveneens dat Demaci en Qosja nog méér dan Rugova van plan zijn het conflict met de Servische autoriteiten op de spits te drijven in de hoop daardoor internationale veroordeling van de Servische onderdrukking, en vervolgens internationale erkenning van een onafhankelijk Kosovo af te dwingen. Daarbij moet worden opgemerkt dat Qosja, die overigens over het hoofd ziet dat Rugova niet één persoon is maar eerder dit jaar tot schaduwpresident is verkozen, slechts een marginale rol speelt in het politieke spectrum van Kosovo. De door hem en Demaci verwoorde standpunten zullen overigen zonder enige twijfel de lijn vertegenwoordigen die wordt voorgestaan door de politicus die vermoedelijk de meest prominente rivaal van Rugova is in het Kosovo-Albanese politieke spectrum, Bukoshi, die niet toevallig ook de Albanese politicus is die het dichtst bij de UCK staat.

Het is overigens vermeldenswaard dat een aantal Kosovo-Albanezen, met name leden van het onderhandelingssteam van Rugova, min of meer openlijk zendtijd krijgen in de Montenegrijnse media. Het is niet meer dan logisch dat Rugova en Djukanovic, die beide hun problemen met de Servische leiding hebben, mogelijkheden tot gezamenlijk verzet onderzoeken. De aanzet daartoe werd feitelijk al gegeven toen Djukanovic zijn banden met de Albanese minderheid in zijn eigen republiek versterkte om zijn verkiezing tot Montenegrijns president dichterbij te brengen. Die samenwerking geeft echter de gezamenlijke "vijand" mogelijkheden om te wijzen op het gevaar van een volledige desintegratie van Joegoslavië.

UCK zegt strijd uit te breiden

De "Generale Staf" van de UCK heeft een communiqué uitgegeven, waarin wordt aangekondigd dat de strijd "tegen de Servische bezetter" zal worden uitgebreid. Hoewel de aanvallen op Servische veiligheidstroepen

[REDACTED]

en daarmee samenwerkende etnische Albanezen zullen worden voortgezet, maar het is volgens het communiqué de bedoeling dat in tenminste één gebied (Drenica/Kijevo) een min of meer gesloten front zal worden gevormd. Ook zal de nadruk in toenemende mate liggen op "vijandelijke doelen" in steden, waaronder de hoofdstad Pristina.

Hoewel de communiqués van de UCK en van het "Kosova Information Centre" in Londen, de belangrijkste spreekbuis van de Kosovo-Albanese propaganda, niet uitblinken door bescheidenheid en realiteitszin, waren er de afgelopen dagen al indicaties dat de UCK, naast de bekende "hit-and-run"-acties, in toenemende mate ook over zou gaan tot een meer reguliere vorm van guerrilla-oorlogvoering. Naast de bestaande terroristische activiteiten tegen Serviërs en "collaborerende" Albanezen zouden ook meer statische doelen (zoals elektriciteitscentrales) doelwit van de aanval worden. Er is echter geen enkele indicatie dat de UCK in staat zou zijn een reguliere strijd aan te binden waarin echte fronten zouden ontstaan. Sterkte, organisatie en uitrusting van de UCK laten dat niet toe.

Kroatië

Hebrang waarschijnlijk nieuwe Minister van Defensie

De Kroatische premier Matesa heeft het parlement op 14 mei voorgesteld de huidige minister van Gezondheid, Hebrang, te benoemen tot opvolger van de vorige week overleden minister van Defensie Susak. Indien het voorstel wordt aangenomen, zal Hebrang echter niet, zoals Susak, tevens worden benoemd tot vice-premier. In die functie zou Susak volgens Sarinic moeten worden opgevolgd door de huidige Kroatische ambassadeur in Wenen, Ramljak. Als nieuwe minister voor Gezondheid zou de huidige plaatsvervanger van Hebrang, Rajner, worden voorgedragen.

Hebrang is een vertrouweling van president Tudjman. Niet alleen heeft Hebrang Tudjman voortdurend bijgestaan in diens strijd tegen de slopende ziekte waaraan deze lijdt, maar ook heeft hij Tudjman feitelijk sinds het begin van de strijd voor de onafhankelijkheid van het land gesteund. Dat laatste aspect maakt hem voor Tudjman op de "zware" post van Defensie aanvaardbaar; kennelijk wordt gehoopt dat Hebrang daardoor ook voor de Kroatische strijdkrachten aanvaardbaar is. Kennelijk heeft Tudjman in de huidige omstandigheden, nu er aanwijzingen zijn voor een machtsstrijd binnen de regeringspartij HDZ, gekozen voor zo veel mogelijk continuïteit op Defensie. Toch zijn er enkele markante verschillen. Zo wijst de scheiding van het ministerschap en het plaatsvervangend premierschap erop dat eerstgenoemde functie enigszins aan invloed afneemt. Bovendien heeft Hebrang, anders dan Susak, zijn wortels in Slavonië. Dat kan erop wijzen dat de "Herzegovina-lobby", die prioriteit wil geven aan de belangen van de Kroaten in zuid-Bosnië, aan invloed verliest ten opzichte van de "Slavonië-lobby". Dit wordt des te meer duidelijk doordat een andere prominent Oost-Slavoniër, Branimir Glavas (burgemeester Borovo Selo en voorheen gouverneur van de Zupanja Osijek) vorig jaar eveneens is benoemd op een hoge post binnen het ministerie van Defensie (inspecteur voor relaties tussen militaire en civiele autoriteiten). Deze ontwikkeling kan dat betekenen dat het accent in de Kroatische politiek enigszins zal worden verlegd naar het consolideren van de Kroatische macht in de voormalig Servische gebieden. Overigens zal de Kroatische leiding ernaar blijven streven een al te sterke internationale veroordeling over de situatie in die "Servische" gebieden te voorkomen en het zich bovendien niet kunnen veroorloven de belangen van de Bosnische Kroaten volledig op te offeren.

Benoemingen en ontslagen in HDZ

Het bestuur van de Kroatische regeringspartij HDZ van president Tudjman heeft op 14 mei een aantal nieuwe functionarissen benoemd. Zo werden ex-premier Ivan Valentic en parlamentsvoorzitter Vladimir Seks benoemd tot plaatsvervangend partijvoorzitters. De Chef Staf van president (en partijleider) Tudjman, Ivan Sarinic verklaarde dat hij terugkomt op zijn eerdere besluit om af te treden. Sarinic werd tevens benoemd tot lid van het comité dat toezicht houdt op de nationale veiligheid. De zoon van Tudjman werd benoemd tot lid van het comité voor strategische beslissingen. Tudjman's adviseur voor nationale veiligheid (en hoofd UNS) Bebic werd van die functie ontheven en vervangen door Ivan Jarnjak.

Wat bij deze mutatiegolf opvalt is niet in eerste instantie het door elkaar halen van staats- en partijfuncties, want dat is bij de HDZ gebruikelijk. Wel opmerkelijk is dat meer "gematigd" georiënteerde politici (Valentic) worden benoemd naast meer nationalistisch georiënteerde functionarissen (Seks). Zoals reeds eerder gemeld, is er sprake van toenemende verdeeldheid zowel binnen de Kroatische politiek in het algemeen als in de HDZ zelf. Het heeft er alle schijn van dat Tudjman pogingen doet om beide vleugels in de partij met

elkaar te verzoenen en in ieder geval naar buiten de schijn van eenheid op te houden. Dat zou ook verklaren waarom Sarinic, ook een vertegenwoordiger van de meer "gematigde" stroming, zijn ontslag aanvraag, die een gevolg was van een conflict met de meer nationalistische adviseur van Tudjman Pasalic, in te trekken. Naar alle waarschijnlijkheid zijn dergelijke maatregelen niet voldoende om het vertrouwen van het Kroatische publiek in de HDZ te herstellen of de richtingenstrijd in die partij te dempen. Bovendien zullen de voortdurende pogingen van Tudjman om zijn zoon (voormalig hoofd van de Veiligheidsdienst en vroeger zelfs gedoodverfd opvolger van zijn vader) bij 's lands politiek te betrekken, wrevel wekken, gezien het feit dat Tudjman jr. niet direct lijdt aan een overschot aan charisma en populariteit. Tegen die achtergrond moet erop worden gerekend dat de genoemde mutaties slechts neerkomen op uitstel van executie voor de HDZ.

Macedonië

Dode aan Macedonisch-Albanese grens

De Macedonische autoriteiten hebben gemeld dat er op 14 mei drie incidenten hebben voorgedaan, waarbij personen probeerden illegaal de grens met Albanië over te steken. Bij één van deze incidenten kwam een jongeman uit Albanië om het leven.

Hoewel geen nadere details bekend zijn, is het niet uitgesloten dat het om smokkelaars ging die probeerden vanuit Albanië via Macedonië te infiltreren in het aangrenzende Kosovo. De Joegoslavische grenstroepen en politie hebben hun controle aan de grens tussen Kosovo en Albanië geïntensiveerd, waardoor de omweg aantrekkelijker kan worden. Overigens kunnen dergelijke incidenten, ongeacht de vraag of zij verband houden met Kosovo, de betrekkingen tussen Albanië en Macedonië, alsmede de etnische tegenstellingen in Macedonië, doen toenemen.

Macedonische Albanezen eisen aftreden Van der Stoel

De speciale vertegenwoordiger voor Minderheidszaken van de OVSE, Van der Stoel, heeft op 12 en 13 mei in Macedonië gesprekken gevoerd met een aantal topfunctionarissen, onder wie minister van Buitenlandse Zaken Handziski. In de Macedonische pers is gemeld dat Van der Stoel de mening geuit heeft dat de regering niet verplicht is de Universiteit van Tetovo te erkennen. Daarop is furieus gereageerd van de kant van in ieder geval de twee grootste etnisch-Albanese partijen in Macedonië (PDP en DPA), die alle vertrouwen in Van der Stoel hebben opgezegd en de OVSE hebben opgeroepen zijn mandaat in te trekken.

De vestiging van een Albanees talige universiteit in Tetovo is één van de kerneisen van de etnische Albanezen in Macedonië, en was de aanleiding tot voortdurend in hevigheid toenemende etnische twisten in het land. Kennelijk heeft Van der Stoel de mening willen verwoorden dat de problemen tussen Macedoniërs en Albanezen binnen de bestaande kanalen en overlegstructuren kunnen worden opgelost en dat eenzijdige stappen niet noodzakelijk zijn. Dat kan echter in de huidige context een escalerende werking hebben. De etnische tegenstellingen in Macedonië nemen langzamerhand toe, met name door de sociaal-economische crisis in het land, maar kunnen nog verder oplopen als de etnische polarisatie ook groeit. Het betreft een autonoom proces, dat grotendeels losstaat van de chaos in Albanië of de onlusten in Kosovo, maar het is waarschijnlijk dat een verdere destabilisering van de situatie in één van die gebieden de situatie in Macedonië ook verder zal aantasten.